

Eindverslag

Uitvoeren actieplan MPZ in het kader van het programma Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen (VAST)

Creëren draagvlak, ontwikkeling en implementeren van een informatiesysteem gevaarlijke stoffen voor ziekenhuizen en overige intramurale instellingen.

A.B. van Engelen

Milieu Platform Zorgsector

30 juni 2007

Inleiding

Voor het project "Creëren draagvlak, ontwikkelen en implementeren van een informatiesysteem gevaarlijke stoffen" heeft SZW een VASSt subsidie verleend voor de periode van 1 december 2005 tot 1 juli 2007. Hieronder worden de uitgevoerde activiteiten beschreven.

Volgens de subsidieaanvraag doorloopt het project 5 fases. De oorspronkelijke planning in de aanvraag opgenomen is:

1 Fase voorbereiden november 2005-december 2005

in de fase voorbereiden wordt de organisatie opgetuigd om de geplande werkzaamheden in gang te zetten. De projectleider wordt aangesteld, en met de MPZ leden van de Werkgroep worden afspraken gemaakt over ieders inzet

2 Ontwikkelen instrumenten januari 2006 – juni 2006

Ontwikkeld en opgetuigd worden:

- het informatie systeem gevaarlijke stoffen
- communicatiemiddelen
- voor RI&E en monitorsysteem
- methodiek voor draagvlak directie

3 Uitrollen Implementatie bij instellingen juli- november 2006

- campagne
- opleiding workshops
- uitwisselen ervaringen
- verbeteren

4 Evaluatie en definitieve verankering december 2006 – april 2007

- enquête omgang met gevaarlijke stoffen
- ervaringen bundelen
- voortgang met gebruik database gevaarlijke stoffen en voorlichtingsmiddelen borgen

5 afronding mei- juni 2007

- afronden project met rapportages en publiciteit in de sector
- afronden project richting SZW (verantwoording)

Aangepaste planning

Het project is door beperkt beschikbare menskracht eind januari 2006 gestart. Tevens heeft de projectgroep van leden van instellingen de toegang tot een goede databank gevaarlijke stoffen als prioriteit gekenmerkt, als basis voor de voorlichting binnen de instellingen. De planning is daarop in 2006 als volgt aangepast:

Fase 1: januari - februari 2006

Fase 2: maart 2006 – januari 2007

Fase 3: juni 2006 – mei 2007

Fase 4: november 2006 – april 2007

Fase 5: mei – juni 2007

Voortgang

Het voorbereiden van het project; het samenstellen van de projectgroep, het zoeken van de projectleiders en het maken van afspraken met alle betrokkenen heeft tot en met februari 2006 geduurd. De oorzaak is dat binnen de vereniging MPZ weinig menskracht voorhanden was.

Het project is aangestuurd door A.B. van Engelen als projectmanager. Voor de directe uitvoer is in 2006 tevens gewerkt met projectleider(s). Eind 2006 waren alle taken in uitvoer en nam de rol van projectleider af. Deze is vanaf toen weer overgenomen door de projectmanager. In 2007 is een externe adviseur ingeschakeld om voor MPZ de softwareontwikkeling aan te sturen en de beoogde definitieve voorlichtingsmaterialen samen te stellen.

De projectgroep is met 15 instellingen eind februari 2006 gestart en in totaal acht keer bijeen gekomen. In groter verband is het project besproken met alle MPZ leden op: 14 november 2006 met een uitgebreide presentatie op de ledenvergadering. Op 12 april 2007 met een korte presentatie op de ledenvergadering over voortgang en komende producten. En op 12 juni 2007, een speciale MPZ symposiumdag geheel gewijd aan kennisoverdracht voor veilig werken met gevaarlijke stoffen. In kleiner verband is het project ook besproken in de andere MPZ werkgroepen

Om het project in goede banen te leiden en de planning van de verschillende (deel)producten duidelijk te maken, is een plan van aanpak opgesteld. Het activiteitenoverzicht is als bijlage bij dit voortgangsverslag opgenomen. In het plan van aanpak is medio 2006 gekozen voor een verschuiving in fasen t.o.v. de subsidieaanvraag.

Samenwerking binnen de sector

Voor het project "Veilig werken met gevaarlijke stoffen" is samenwerking binnen de sector essentieel. Direct na de start is daarom enkele malen overleg gevoerd met Staz en met NVZ over de stand van zaken rondom de databank gevaarlijke stoffen. Staz werkte al enkele jaren aan een landelijke databank gevaarlijke stoffen, samen met NVZ. Deze databankintroductie verliep echter niet naar wens. Staz heeft daarom keuze gemaakt niet verder te gaan met haar databank en deze taak aan MPZ over te laten. Oktober 2006 heeft het bestuur Staz dit definitief besloten. In haar communicatie naar buiten toe is MPZ naar voren geschoven als de volgende partij om dit thema op te pakken in de zorg. Voor de instellingen is daarmee duidelijkheid gecreëerd wie de kar trekt.

De activiteiten van Staz maakten dat MPZ in het begin niet openlijk kon communiceren over haar plan van aanpak binnen de sector, zolang de directies van ziekenhuizen de aanpak van Staz ondersteunden. In goed overleg zijn de partijen in 2006 op één lijn gekomen en heeft Staz haar activiteiten beëindigd. Najaar 2006 en in 2007 hebben Staz en de NVZ het werk van MPZ ondersteund in hun communicatie uitingen.

Inventarisatie kennis

Naast de werkzaamheden voor de databank en schil is maart - mei 2006 een inventarisatie uitgevoerd naar gewenste kennis. Hierop zijn werkgroepen gevormd.

Creëren van draagvlak en voorlichting aan directies

Een deel van de werkgroep houdt zich bezig met creëren draagvlak directies. Binnen de 15 instellingen van het project is dit in mindere mate nodig. De aandacht ligt dan ook op communicatie naar buiten de groep. Naast de projectresultaten ligt daar het gezamenlijk met NVZ voorlichten van directies. In 2007 heeft de Staz en NVZ de directies van ziekenhuizen op het werk van MPZ gewezen.

monitor

Om de situatie rondom de kennis van veilig werken met gevaarlijke stoffen is beeld te krijgen is een checklist en tevens enquête voor Milieu Arbo Coördinatoren opgesteld en een enquête voor medewerkers van de afdelingen.

De enquête is in november-december uitgevoerd bij een eerste groep instellingen. Het blijkt dat alle instellingen wel enige aandacht geven aan veilig werken met gevaarlijke stoffen. Met name gericht op de afdelingen, niet zijnde de labs is deze aandacht nog beperkt. Op het gebied van omgaan met cytostatica is met wel voorzichtig en actief met voorlichting.

Toegang tot een databank gevaarlijke stoffen

Toegang tot een goede digitale databank gevaarlijke stoffen met VIB en WIK's is een van de grootste behoeften van ziekenhuizen om voorlichting over gevaarlijke stoffen aan op te hangen. Dit komt door de grote van de instellingen en de vele stoffen die in gebruik zijn. Op elke afdeling is snelle toegang tot deze informatie, die ook nog eens actueel dient te zijn gewenst. Dit is niet mogelijk met papier. Op de digitale databank ligt bij het project sterk de focus.

Een overzicht is opgesteld door de "werkgroep databank" met eisen voor de databank. Tevens is nagegaan wat de markt biedt.

En evenzo is door 3 MPZ leden waaronder de milieucoördinator van het Slotervaart ziekenhuis het congres het Health Care Without Harm in Stockholm in voorjaar 2006 bezocht om daar na te gaan hoe Europees de aanpak rondom gevaarlijke stoffen binnen ziekenhuizen wordt aangepakt.

De keuze lag tussen het zelf ontwikkelen van een databank met schil of het aanschaffen van een bestaande databank met schil. Hiervoor zijn beslisdocumenten opgesteld waarin uitgangspunten en informatie van leveranciers zijn samengevat. Op basis van de wensen van de groep en de goede ervaringen in Zweden met een eigen databank is de keuze gevallen op het ontwikkelen van een eigen databank. Daarvoor is MPZ samenwerking aangegaan met het softwarebedrijf Indicia.

Voordelen van een eigen databank met schil voor ontsluiting binnen de zorg zijn:

- betrokkenheid van instellingen
- beperkte kosten voor ontwikkeling
- na eerste aanloop lage kosten
- inhoud specifiek af te stemmen op behoefte zorg

Vanaf juli 2006 is de bouw van databank applicatie gestart met nauwe betrokkenheid van instellingen. Eind 2006 zou de databank beschikbaar zijn en start de pilot met instellingen.

De projectgroep heeft 13 november 2006 voor de pilot de volgende aanpak met elkaar afgesproken:

- Instellingen leveren namen gewenste stoffen door en VIB's. Om te beginnen voor alle afdelingen, uitgezonderd de laboratoria. Met de uitzondering van de labs is de omvang van de stoffendata veel kleiner (circa 500 stoffen) en kan in korte tijd (circa 3 maanden) een goed werkend en compleet informatiesysteem neergezet worden dat voor 90% van alle medewerkers voldoet. Hiermee wordt de basis gelegd voor draagvlak voor de databank in de sector.
- Invoer data start in februari 2007

Januari 2007 ontstonden problemen in de samenwerking met het softwarebedrijf. De applicatie was voor 95% gereed, de invoer van stoffendata in de applicatie was gestart, maar de afgesproken implementatie bij de instellingen ging niet van start.

In april is met het softwarebedrijf onderhandeld over de voortgang het werk. De projectleider is vervangen en op basis van nieuwe afspraken is de ontwikkeling en planning bijgesteld en opnieuw vastgelegd. Juni 2007 is de applicatie uiteindelijk gereed.

Communicatie hulpmiddelen

Binnen de werkgroep zijn documenten geschreven:

voor de Milieu Arbo Coördinator

- plan van aanpak voor opstellen communicatieproject binnen de instelling
- checklist gevaarlijke stoffen
- notitie Rie en daaruit komende taken gevaarlijke stoffen

Voor leidinggevenden en 8 afdelingen wordt informatie factsheets opgesteld.

Eveneens is onderzocht welke mogelijkheden e-learning biedt. Hiertoe is met 2 externe partijen gesproken die e-learning aanbieden. Het ontwikkelen van e-learning modules werd echter een te kostbare zaak. Binnen de instellingen van de werkgroep is geconcludeerd dat de instellingen wel aandacht willen geven aan veilig werken met gevaarlijke stoffen maar dat het niet haalbaar is alle medewerkers op training te sturen of betaald aan e-learning te laten doen.

Daarop is de ontwikkeling van een eigen e-learning programma in gang gezet, welke gekoppeld is aan de ontwikkelde voorlichtingsmaterialen. Met deze aanpak komt voor alle instellingen de basis informatie voor veilig werken en basistoets van deze kennis voor alle medewerkers beschikbaar.

Voorlichting en opleiding met PIMEX

Op basis van het aanbod van Arbo-Unie en SZW is najaar 2006 nagegaan voor welke afdelingen en situaties met film materiaal goed voorlichtingsmateriaal is op te stellen. Hierop is de keuze gevallen op 3 thema's.

- afzuigen gassen bij diathermie
- desinfecteren van werkoppervlakten en/if werkbladen en instrumenten met alcohol
- wassen coupes bij afdeling pathologie met xyleen/ethanol

Met ArboUnie is dit afgestemd en goedgekeurd. Begin 2007 hebben in overleg de opnamen plaatsgevonden in Antonius ziekenhuis te Nieuwegein en het Medisch Centrum Alkmaar. De resultaten zijn 3 factsheets met videofilm welke op internet komen.

Campagne en opleiding

Op 14 april 2007 brengt MPZ op de Algemene ledenvergadering van MPZ de aanpak van veilig werken met gevaarlijke stoffen in het voetlicht van 50 instellingen. Hier is het belang van veilig werken met gevaarlijke stoffen besproken en zijn de producten benoemd die op korte termijn beschikbaar komen

Op 12 juni 2007 zijn de producten gepresenteerd op een drukbezochte symposiumMPZ dag te Utrecht. Op deze dag is tevens de Inspectie van Verkeer en Waterstaat (IVW) de gelegenheid gegeven de uitkomsten van inspecties toe te lichten omtrent hun controle op veilig werken met transport van gevaarlijke stoffen. Op de thema's van veilig transport van specifiek ziekenhuisafval en vervoer diagnostische monsters heeft de zorgsector de laatste jaren forse verbetering laten zien. Dit sloot goed op elkaar aan.

Tezamen met presentaties van de ervaringen van de instellingen van de werkgroep zijn de volgende producten beschikbaar voor algemeen gebruik:

- website www.gevaarlijkestoffenzorg.nl met informatie voor directie leidinggevenden, milieu-arbo-coördinator en medewerkers
- factsheet voor leidinggevenden
- 8 factsheet voor Schoonmaak, Techniek, Logistiek, Inkoop, Apotheek, Verpleging, OK's, en Labs
- Pimex factsheet en video voor diathermie, pathologie en schoonmaken tafels met alcohol.

- e-learning modules gekoppeld aan de alle 8 afdelingen en de leidinggevenden waarvoor factsheets beschikbaar zijn.
- E-toets
- Gevaarlijke stoffen applicatie
- Brochure over resultaten

Voor het bevorderen van het gebruik van deze producten in de zorgsector is tevens met de NVZ afgesproken dit via hun kanalen bij alle directies onder de aandacht te brengen.

Borging gebruik materialen en gevaarlijke stoffen applicatie

Voor het bevorderen van het gebruik van deze kennisproducten en de gevaarlijke stoffen applicatie is met NVZ afgesproken dit via MPZ en tevens via NVZ kanalen bij directies de producten onder de aandacht worden gebracht. Daarbij wordt ook Staz ingeschakeld, zodat ook de samenwerking met de vakbonden in beeld is.

Binnen MPZ blijft aansluitend de Werkgroep gevaarlijke stoffen actief. Via deze werkgroep zullen de producten de komende jaren worden geactualiseerd en uitgebreid en de gevaarlijke stoffen applicatie beheerd en uitgebouwd.

Eind juni 2007 hebben reeds 10 instellingen aangegeven interesse te hebben in de applicatie. Naar verwachting zal het aantal gebruikers in de loop van 2007 en 2008 snel groeien.

Fase	Resultaat	Acties	Wanneer	
1. Start en voorbereidende fase	Subsidie aanvraag door MPZ. Aanstelling projectleider en formatie projectgroep met 15 instellingen	Subsidieaanvraag	Okt. 2005	
		Aanstelling twee projectleiders Formatie projectgroep	15-feb-06 dec-05	
2. ontwikkelen instrumenten	Draagvlak creëren directie en voorlichting	brief mpz	dec-06	
		notitie wettelijke taken sheets voor interne presentatie	dec-06 dec-06	
	hulpmiddelen arbo coordinator	notitie wettelijke taken checklist gevaarlijke stoffen actie van uit RIE	dec-06	
		databanken en schil	Opstellen Plan van eisen databank (of mogelijk aanpassen bestaande databank). opstellen keuze document Overeenkomst met indicia bouw databank	mei-06 jun-06 jul-06 juli-december 2006
	communicatie hulpmiddelen		wergroep is bezig	jan-07
	website		in opbouw	feb-07
	pimex	uitvoer door arbounie	mrt-07	
campagne materialen		2007		
6. Implementatie/ realisatiefase	Borging database	start pilot beheersorganisatie	januar 2007 voorjaar 2007 voorjaar 2007	
	campagne monitor resultaten	enquete mei 2007 PIMEX filmpjes.	jun-07	
	Draagvlak creëren directie en voorlichting Opzetten beheersorganisatie	Plaatsen gevaarlijke stoffen op directe agenda. Onderbrengen kennis en technieken ontsluiten database voor beheer, onderhoud en 'verkoop' (abonnementen) database. Daarna overdracht aan definitieve beheersorganisatie.	mei – juli 2006 september 2006 – april 2007	
8. Afronden project	Rapportage	Rapportage SZW (verantwoording project)	mei-07	
	Publiciteit	Publiciteit over resultaten project en status en beschikbaarheid producten via persbericht en mailing	mei-07	

Inzet vanuit de sector

Het project is eind november 2005 gestart. Vanaf eind februari 2006 is een projectgroep met 15 instellingen actief. Enkele leden van de projectgroep hebben het project gedurende de looptijd verlaten. Een harde kern van 10 leden trok het project. Naast de individuele inbreng zijn er aparte projectgroepbijeenkomsten gehouden, volgt het bestuur MPZ de ontwikkelingen van nabij en zijn de tussenresultaten op de algemene ledenvergaderingen gepresenteerd en besproken.

Naast de 15 instellingen die actief meewerken volgen zeker 15 andere instellingen de ontwikkelingen van nabij.

Op 12 juni 2007 zijn de resultaten aan de hele sector gepresenteerd. Met 65 deelnemers is dit een drukbezochte en succesvolle bijeenkomst geworden. De reacties van de deelnemers over de website en de producten zijn overwegend enthousiast. De meeste instellingen zijn voornemens de producten actief in hun eigen instelling te gaan gebruiken.